

Republika e Kosovës
Republika Kosova- Republic of Kosovo
Qeveria-Vlada-Government

Ministria e Tregtisë dhe Industrisë
Ministarstvo Trgovine i Industrije-Ministry of Trade and Industry

Na osnovu člana 93 stav (4), Ustava Republike Kosova člana 6 stava 6.8 podstava (ii) Zakona “Za Metrologije” Br. 02/L-34, Ministar Trgovine i Industrije, donosi :

ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO BR.2009/20
O USLOVIMA ZA OVLAŠĆENJA ZA PRAVNA I FIZIČKA LICA VERIFIKACIJU
SREDSTVA ZA MERENJE U CENTRIMA TEHNIČKE KONTROLE I MOTORNIH
VOZILA

Član 1
Cilj

Sa ovim Administrativnim uputstvom utvrđuju se uslovi koje moraju isponjavati pravna ili fizička lica za verifikaciju sredstava merenja zakonskih kontrolisana, koja se upotrebljavaju u centrima tehničke kontrole motornih vozila sa motorom i sa polu i prikolicama (u nastavku teksta - vozila).

Član 2

1. Pravna ili fizička lica koja ispunjavaju određene zakonske uslove, mogu da izvrše testiranje, ispitivanje usklađenosti merila sa tehničkim zahtevima metrologije (u daljem nastavku - testiranje), njihovu verifikaciju kao i za službene sredstva.

2. U smislu ovog administrativnog uputstva, zakonski kontrolisana merila koja su predmet ispitivanja i provere usklađenosti su sledeće merni instrumenti u nastavku:

- 2.1. Instrumenti merenja za kontrolu i utvrđivanje sile kočenja u diskovima točkova vozila;
- 2.2. Instrumenti merenja za kontrolu pritiska vazduha u pneumaticima;
- 2.3. Instrumenti merenja za kontrolu izduvnih gasova od motornih vozila;
- 2.4. Instrumenti merenja za kontrolu dozvoljene maksimalne opterećenosti u osovinama vozila.

Član 3

Uslove i zahteve tehničk-metrologije koje treba da ispunjavaju pravna i fizička lica

1.Pravno ili fizičko lice treba ispunjava uslove i zahteve tehničke-metrologije, koje su određene ovim administrativnim upustvom kao i sa drugim zakonskim aktima koja blize regulišu ovu oblast, kao što su:

- 1.1. Da poseduje tehničku opremu, prostor i stručno osoblje koje je neophodno potrebno za obavljanje delatnosti za koje se traži autorizacija;
- 1.2. Da obezbedi uporednost opreme / etalona za merenje koje koriste u svakodnevnoj upotrebi;
- 1.3. Da se ne bavi proizvodnjom, uvozom, prodajom, ili popravkama mernih instrumenata iz oblasti autorizacije;
- 1.4.Da obezbedi bankarsku garanciju u vrednosti od 100.000.00 € nadoknadu štete toko izvršenja njihovog rada kao i oštećenje trećić licima;
- 1.5. Etalone za testiranje i verifikaciju mernih instrumenata;
- 1.6. Dokumentaciju o procedurama testiranja i ferifikacije.

Član 4

1. Za testiranje i verifikaciju mernih instrumenata u centrima tehničke kontrole vozila, u ovlašćenim servisima, oni treba da poseduju neophodna sredstva / etalone za razne specifikacije, kao npr.

- 1.1. Mehaničko i tehničko ili elektronsko postolje (za merenje poluosovina ili vage) sa dimenzijama i u dovoljnoj širini i dužini kao gramad klase M2 tačnosti, odnosno za bočno merenje sa manometrom, dinamometrom ili elektronskim konvektorom sile, koja daju rezultate sile kočenja u diapazonu od 0 do kN;
- 1.2.Instrumenat za determinizaciju zapreminskog udela komponenti izduvnih gasova emitovanih strane motornioh vozila, kao sto je ugljen monoksid (CO), ugljen dyoksid (CO₂), ugljen vodonici (HC), kao i kiseonik (O) u diapoazonu:

CO % vol	CO ₂ % vol	O ₂ % vol	HC ppm vol
0 do 5	0 do 16	0 do 21	0 do 2000

Sa rezolucijom:

CO % vol	CO ₂ % vol	O ₂ % vol		HC ppm vol
		≤ 4% vol	> 4 % vol	
0 .01	0.1	0.01	0.1	1

1.3. Vaga za merenje mehaničkog pritiska ili mernog pretvarača. Najviše dozvoljena maksimalna greška u etalonu može biti najviše 20 mbara za merasče sile u diapazonu merenja do 4 bara, međutim, najviše 25 mbara za merače sile pritiska koji je dozvoljen iznad 4 mbara.

Član 5

1. Gramovi klase tačnosti M2 shodno članu 5 stava 1, koji će se koristiti kao sastavni deo mehaničkog postrojenja treba da bude ispravan i kalibriran.
2. Bočni merač (kao dužinski merni instrument) shodno članu 5 stava 1, koji se koristi kao sastavni mehanički deo, treba da ima svoj nosač sa kojim se utvrđuje, steže (fiksira se), sa rotirajućim valjcima koji su postavljeni vertikalno, kako bi mogli postavljeni u horizontalnom položaju pre početka testiranja. Bočno merno krilo treba biti kalibrirano.
3. Ukoliko se za ispitivanje opreme sa cilindrima koristi manometar, dinamometar ili instrumenti elektronski pretvarač sile, svi gore navedeni trebaju biti kalibrirani.
4. Instrument, etalon sa kojim se verifikuju ispuštanje izduvnih gasova – katalizatori gasova moraju biti kalibrirani, referentne materije, (boce sa dogovarajućim gasom) moraju biti testorani i da poseduju odgovarajuće certifikate, kao i sva ostala oprema sa kojom se realizuje verifikacija ispuštanja izduvnih gasova treba da budu kalibrirana.

Član 6

1. Ovlašćeni servis treba da vodi tačnu evidenciju o svim testiranim i verifikovanim radnjama.
2. Ovlašćeni servis je dužan da sačuva svu dokumentaciju sa testiranja i verifikacije u jednu elektronsku kopiju kao i onu fizičku, i to ne manje od (3) godine.
3. Ovlašćeni servis u kontinuitetu treba da ima pristup u internetu i u bazi podataka Departamenta Metrologije Kosova.

Član 7

1. Za testiranje i verifikaciju mernih instrumenata u centrima tehničke kontrole motornih vozila, ovlašćeni servis mora da poseduje neophodno dovoljno radnog, koji ispunjava uslove kao što će niže biti navedeno:
 - 1.1. da bude čist, da bude suvo sa dovoljnim prostorom za postavljanje opreme, kao i za nesmetano testiranje i verifikaciju razne opreme sa cilindrima;
 - 1.2. da bude zaštićeno od direktnih sunčevih zračenja;
 - 1.3. u neposrednoj blizini i širini da ne bude raznih izvora vibracije a koja bi mogle neposredno da utiču na tačnost merenja;
 - 1.4. da ima dovoljno prirodnog i veštačkog svetla;
 - 1.5. da ima termometar za stalno merenje temperature vazduha i to u diapazonu od 0 °C do 35 °C,
 - 1.6. da ima instrument za stalno merenje vlažnosti, da je kalibriran.

Član 8

Radne prostorije koja su namenjena za testiranje i verifikaciju mernih instrumenata treba da bude psotavljna sva oprema za ovu namenu i taj prostor ne može se koristiti za nikakvu drugu aktivnost.

Član 9

Izvori toplote u radnim prostorijama koja se koriste za testiranje i verifikaciju treba da budu dovoljno odaljeni od te opreme, odnosno od onog mesta gde se vrši testiranje i to na najmanjoj udaljenosti od 1.5 m, a istovremeno treba da stvore mogućnost kako bi linearno zagrejali čitavu prostoriju.

Član 10

1. Ovlašćeni servis treba da ima najmanje dva metrologa koji će biti ovlašćeni da izvrše sve poslove oko testiranja i verifikacije mernih instrumenata kao i dovoljnog broja radnika koji služe kao ispomoć.

2. Stručna sprema bar od jednog ovlašćenog metrologa treba da bude sa profesionalnom školom - univerziteskom diplomom, dok drugi metrolog treba da ima najmanje srednju stručnu profesionalnu školu, koji treba da dokažu sa validnom dokumentacijom.

3. Metrolozi treba da imaju najmanje tri (3) godine radnog staža na poslovima za testiranje mernih instrumenata ili/ da imaju sertifikat, uverenje o obuci iz domena autorizacije, da ima dokaza o stručno položenom ispitu.

4. Ovlašćeni metrolozi treba u potpunosti da budu upoznati sa administrativnim upustvima, preporukama i o novim metodama rada oko testiranja mernih instrumenata koja pokrivaju ovu oblast.

5. Oko metrolog ne poseduje dokaze o položenom stručnom ispitu, ovo treba da izvrši najkasnije 6 (šest) meseci od dana početka polaganja stručnog profesionalnog ispita a koji se organizuje od strane MTI.

6. Ako ovlašćeni servis ne ispunjava uslove sa stava 5 člana 10, smatraće se kao da ne ispunjava uslove da bude ovlašćen.

Član 11

1. Ovlašćeni servis treba da poseduje neophodna dokumenta:

1.1. Sertifikat-Uverenje o registraciji biznisa

1.2. Dokaze o stručnoj spremi ovlašćenih metrologa;

1.3. Overenu fotokopiju notorizirane lične karte ovlašćenog metrologa ili dokaz da je regulisao stalni boravak na Kosovu, u slučajevima kada metrolog nije državljanin Kosova;

1.4. Radne ugovore o radnicima, sa validnošću od najmanje 3 (tri);

1.5 Procedure i dokumenta testiranja/ za verifikaciju mernih instrumenata iz oblasti autorizacije, odobrenih od strane DMK;

- 1.6. Upustva o upotrebi, čuvanju i praćenju stanja opreme za testiranje i verifikaciju od strana proizvođača.
- 1.7. Obrasci za zavete, izvestaji o testiranju, sertifikati o verifikaciji, koji su odobreni od strane DMK;
- 1.8. Registar opreme za testiranje i verifikaciju, sa tehničkim podacima i sa certifikatima –uverenjima o kalibriranju za svaku opremu / etalon ili pak sertifikat o verifikaciji dodatne, opreme, odnosno sertifikate o testiranju od referentnih materijala;
- 1.9. Dokaze iz člana 3 stava 1, tačke 1.4 i 1.5.
- 1.10. Dokaze o ovlašćenom metrologu da nije kažnjavao i osuđivan zatvorom od najmanje 3 meseca, za neko krivično delo u nameri;
- 1.11. Dokaz da nije u proceduri stećaja.

Član 12

Verifikacija zakonskih mernih instrumenata i ostale opreme

1. Ovlašćeni servis može da testira i verifikuje samo zakonske merne instrumente koja imaju samo validnu dokumentaciju za odgovarajući tip, izdatih od nekog ovlašćenog organa i koji je dozvoljen da se izlažu u prodaji i o odobren od strane DMK-a.
2. Odobrenje za upotrebu doređenog tipa mernog instrumenta na teritoriji Republike Kosova odobrava DMK, posle razmatranja zahteva i nepohodne dokumentacije mernog instrumenta. Za svaki tip, DMK izdaje sertifikat o upotrebi i određenog tipa.
3. Nakon redovne sprovedene procedure testiranja, utvrđuje se da data oprema, sredstvo, je u skalu sa tipom koji je odobren i ispunjava predviđene tehničko – metrološke zahteve, ovlašćeni metrolog ovlašćenog servisa treba da potvrdi merni instrumenat.
4. Verifikacija zakonskih mernih instrumenata može biti početna, redovna ili vanredna.
5. Ovlašćeni servis je dužan da izvrši verifikaciju mernog instrumenata i kada je označen sa žigom verifikacije.
6. Procedure testiranja i verifikacija određenih vrsta mernih instrumenata određuje se sa posebnim Administrativnim Upustvima, ili ipak raznim tehničkim uredbama koje su prihvaćene koja specificiraju tehničko - metrološke zahteve.
7. Period verifikacije, konpenzacije kao i usluge za verifikaciju zakonskih mernih instrumenata navedenih u članu 2 stava 2 regulisani su sa posebnim Administrativnim upustvom.

Član 13

Prestanak važnosti uverenja

1. Važnost Uverenja mernih instrumenata zakonom kontrolisanih, pretaće, ako:
 - 1.1. istekao rok važnosti uverenja;
 - 1.2. u mernim instrumentima nastale su takve promene koje mogu da utiču u metrološkim karakteristikama;
 - 1.3. ako je merni instrumenat toliko oštećen da je izgubio neko jako bitno svojstvo koji je objekat verifikacije;

- 1.4. da oznaka potvrde oštećen, izmenjen, sklonjen, ili pak na neki drugi način došlo do oštećenja;
- 1.5. na veoma vidljiv način merni instrumenat izgubio bitna svojstva metrologije i ako oznaka, potvrđivanja nije sklonjena ili oštećena;
- 1.6. mesto instaliranja sredstva je izmenjen.

Član 14 **Oznaka verifikacije**

Vrsta, forma i način postavljanja oznaka u uverenjima koja se upotrebljavaju za verifikaciju zakonskih mernih sredstava, kao i forma i sadržaj uverenja/sertifikata i verifikacija je određeno administrativnim upostvom koji je na snazi.

Član 15 **Obaveze ovlašćenog servisa**

1. Ovlašćeni servis, osim već postavljenih zahteva sa odredbama Zakona metrologije i ovom administrativnom uredbom, treba:

- 1.1. Da izvrši na profesionalan način delatnost svoja ovlašćenja i u kontinuitetu u skladu sa pravilima i odlukama za sta je i ovlašćen;
- 1.2. Da testira i verifikuje samo merne instrumente koja imaju dozvolu za upotrebu;
- 1.3. Da upozna DMK –a u roku od 3 (tri) dana o svim promenama i uslovima koji su dati u ovlašćenju;
- 1.4. Da u DMK dostavi registar o sredstvima / etalonima zajedno sa sertifikatima o kalibriranju / verifikaciju najmanje jednom godišnje, ili kada se to traži od strane nadzornog odgovornih službenika DMK-a;
- 1.5. Da dostavi godišnji izveštaj o radu u DMK, ali ne o kasnije od 31 januara naredne godine;
- 1.6. Da omogućava izvršenje metrološkog nadzora shodno zakonskim odredbama koja su na snazi.

2. Ovlašćeni servis koji deluje u suprotnosti sa zakonskim odredbama i u suprotnosti sa odlukama iz ovlašćenja, istom se oduzima odluka o ovlašćenju, kao i to da isti ne može da podnese novi zahtev za ovlašćenje u vremenskom periodu od 5 (pet) godina do dasna poništenja.

Član 16 **Nadzor metrologije**

1. DMK izvršava nadzor metrologije, za:

- 1.1. Merne instrumente zakonom kontrilisane koja se upotrebljavaju u centrima tehničke kontrole vozila;
- 1.2. Rad ovlašćenih metrologa;
- 1.3. Sprovođenje zakonskih odredbama ovog administrativnog upustva kao i drugih odredaba koja regulišu rad ovlašćenih servisa.

Član 17
Prelazne i završne odredbe

1. Pravnom ili fizičkom licu koji ispunjava uslove predviđenim ovom administrativnim upustvom izdaje mu se odluka za ovlašćenje koji važi 3 (tri) godine, od dana izdavanja ovlašćenja.
2. Produženje, obnavljanje ovlašćenja sprovodi se u istoj proceduri kao i prilikom prvog izdavanja ovlašćenja.
3. Stupanjem na snazi ovog administrativnog upustva prestaju da važe sva podzakonska akta koja su regulisali ovu oblast.

Član 18
Stupanje na snagu

Ovo administrativno upustvo stupa na snagu danom potpisivanja od ministra MTI – e.

U Prištini, 23.09.2009

Ministar Trgovine i Industrije
Lutfi Zharku